

A könyvtáros Bibó István emlékezete

◆ R.D.

Az elsősorban politikai gondolkodóként, politikusként ismert Bibó István (1911–1979) két időszakban, 1951 és 1956, majd 1963-as szabadulása és 1971-es nyugdíjba vonulása között végzett könyvtári munkát. Pályafutása e kevéssé feldolgozott, a budapesti Egyetemi Könyvtárhoz és a Központi Statisztikai Hivatal könyvtárához kötődő szakaszaival ismereti meg az olvasót Kereszturi József *Bibó István, a könyvtáros* című, 2010 végén Pécsen megjelent kötete.

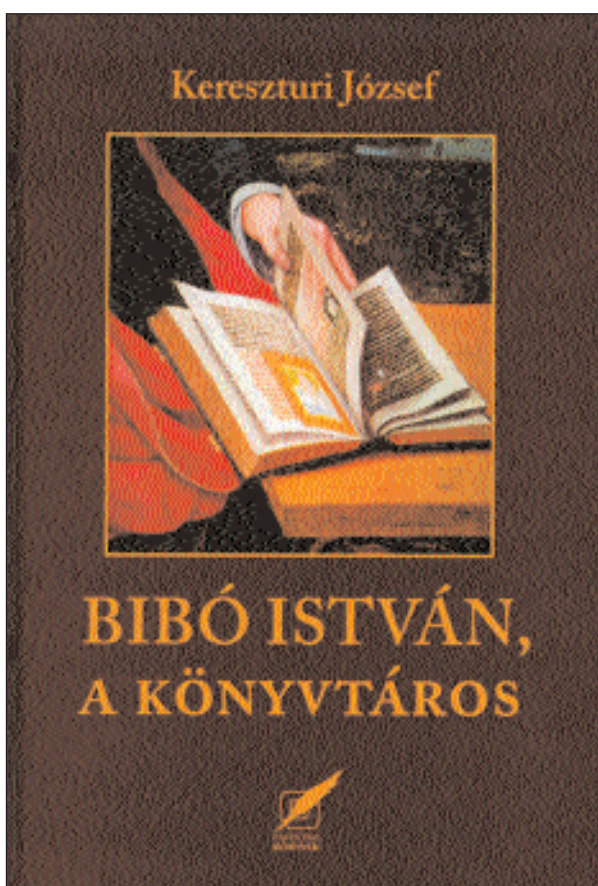
Az első fejezet idősebb Bibó István (1877–1935) pályafutásának vázlatát nyújtja. Az apa ugyanúgy nem készült könyvtárosnak, mint fia. Filozófusként indult, majd a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének miniszteri biztosaként, népművelési főfelügyelőként, végül – 1924-től haláláig – a szegedi Egyetemi Könyvtár igazgatójaként ténykedett. Vezetői időszaka alatt indult meg az állomány tervszerű feltárása, a betűrendes és az ETO-katalógus építése. A könyvtár munkatársai számára publikációs fórumot biztosított *A Szegedi Egyetemi Könyvtár dolgozatai* című sorozatban.

A második fejezet Bibó életútját foglalja össze szegedi professzori katedrájától való 1950-es megfosztásáig, a harmadik az egyetemi könyvtárak korabeli viszonyait taglalja. A következő két fejezet Bibó könyvtári mun-

ka környezetét és könyvtárosi tevékenységét mutatja be. Bár – többek között Kenyeres Ágnes pompás könyvtártörténetének és Mátrai László visszaemlékezéseinek köszönhetően – az Egyetemi Könyvtár ötvenes évekbeli hétköznapijainak históriája eddig sem volt ismeretlen az érdeklődők számára, a kézirat- és levéltári dokumentumok egész

sor új információval szolgálnak. A leírtak árnyalják a Bibóról mint könyvtári „tudományos munkatársról” élő képet. Decimátorként az 1954-es év első felére eső kilencvennyolc munkanapra 3430, a második félévre jutó nyolcvanhét munkanapra 3045 kötet szakozását írták elő számára. Összesen hetven osztályon kívüli munkanapjából ötvenegyet a jogtudományi bibliográfiát érintő tevékenységekre fordított.

Bibó 1956-os szerepvállalásának rövid bemutatása után a KSH könyvtárában töltött éveinek elbeszélése következik. Elsődleges feladata a külföldi könyvbeszerzés bonyolítása volt, de elvállalta egy több tízezer kötetes pinceraktár rendezését is. Munkáját első szívinfarktusáig a lehető legnagyobb odaadással és alázattal végezte. Ezután másfél évig táppénzen volt. A nyugdíjazásáig hátralévő három évben „rendesen”, de „könnyedén és minden túlbuzgalom nélkül” végezte a rá rótt feladatokat.

A számozott fejezetek sora Bibó utolsó éveinek, temetésének és a könyvekhez fűződő viszonyának leírásával zárul. A befejezés Papp István gondolataihoz kapcsolódva arra keresi a választ, nem volt-e „értelmetlen pazarlás” könyvtári munkára fogni egy ilyen kaliberű gondolkodót. Kereszturi József konklúziója: előbb a könyvtári feladatok lelkiismeretes elvégzése, nyugdíjazása után pedig a kevés idő és a még inkább beszűkült tér tette lehetetlenné Bibó számára életműve kiteljesítését. A százoldalas törzsszöveghez felekkora terjedelmű, dedikáció- és iratmásokat közlő függelék csatlakozik.

Ez utóbbival kapcsolatban jegyzem meg, hogy a szerző több ponton hivatkozik a szűkös terjedelmi lehetőségekre. A *Bibó és a könyv* ígéretes címet viselő fejezetre például nem egészen négy oldal jut. Ebben Bibó lektori munkásságáról alig, olvasmányélményeiről egyáltalán nem esik szó. A terjedelmi korlátok ismeretében érdemes lett volna megfontolni a dedikációk kevésbé nagyvonalú elhelyezését, illetve eltekinteni a redundáns darabok közlésétől. Két csúcsertelmiségi tudományos és baráti kapcsolatrendszerének bemutatására huszonnyolc egész oldalas facsimile elégtelen, illusztrálására azonban – főleg egy ilyen kis kötetben – túl sok.

Mint már említettem, a publikált forrásokon (interjúkon, dokumentumközléseken) kívül kézirat- és levéltári anyagokat is felhasználta a szerző. A bibliográfiából ugyanakkor hiányoltam Javorniczky István Andorka Rudolffal, Lakatos Miklós Szelényi Ivánnal és Benda Gyula Kápolnai Ivánnal

készített életútinterjút. Mindhárom becses adatokat tartalmaz Bibó KSH-beli alkalmazásának körülményeiről, illetve ottani működéséről. Huszár Tibor és Kovács I. Gábor többször idézett Dányi-interjújából érdemes lett volna a Bibó „gályarabságával” foglalkozó anyagot bedolgozni az 1963-tól 1971-ig tartó időszakról foglalkozó fejezetbe.

Elismerésre méltó a kötetben leírtak adatolása; a rövid szöveghez kétszáznál több lábjegyzet társul. A tájékozódást forráshivatkozások, rövid és informatív életrajzok és fogalommagyarázatok segítik. Névmutató viszont sajnos nem készült.

A kötetet izléselesen szedték, a fényképeket sikerült jó minőségben beszkenyelni. Az elütések, vesszőhibák száma csekély, a folyóiratcímek írásmódja azonban következetlen: hol az akadémiai helyesírási szabályzat-hoz, hol a könyvtári címleírási szabványhoz igazodik. A 15., 60. és 101. oldal jegyzeteiben és a 106. oldalon lévő bibliográfiai tételekben például csak a név első eleme nagybetűs. A 32. oldalon két egymás alatti jegyzetben két különböző leírási móddal találkozunk. Ezeket a következetlenségeket érdemes lett volna kigyomláni a szöveggondozás során. A 7. oldalon Poprády Géza, a 73.-on Cseh-Szombathy László, a 104.-en Kovács I. Gábor neve szerepel helytelen alakban. A 81. oldalon lévő képen ifjabb Bibó István mellett nem Lányi, hanem Láng Zsolt áll.

Összegzésként elmondható, hogy egy rendkívül jelentős életutat az eddigiektől eltérő szempontok szerint megközelítő, viszonylag széles forrásbázison nyugvó, de nem elég feszesen szerkesztett és alaposan megírt művel gyarapodott (könyvtár)történeti irodalmunk. ■

Kereszturi József:
Bibó István, a könyvtáros

Pécsi Tudománytár sorozat

Megjelenés éve: 2010

Terjedelem: 160 oldal

Méret: A/5

Kötés: keménytető, cérnafűzött

Ára: 1900 Ft

ISBN 9789639893382